

Nro. I.

A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRÁLY KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Jauuárius 3-ik napján 1812-ik
esztendőben.

B é t s.

Itt még Karátson másod napján esős lágý idő
vólt: másod napjára fel tisztúlván megfagyott,
's azóltá igen kemény száraz hidegek járnak, ki-
vált vagy négy naptól fogva. Nagy gondot, sőt
méltó félelmet okoz az, hogy ezen nagy hideg-
nek elérkezése előtt a' folyóvizek a' sok száraz-
ság után tsak nem fenékgig kiapadván, 's az
azokon lévő malmok a' fagy miatt nem örölhet-
vén, ennek liszt és kenyér dolgában fogyatko-
zás és drágaság lehet a' következése.

Posonyban Decz. 20-dikán a' 42-dik, 21-di-
kén a' 43-dik ülését tartotta az országgyűlés;
22-dikben Kerületi ülések tartattak.

Török Birodalom.

A' Békességes alkudozásokra nézve eddig Giurgewóban tartozkodott Orosz Követek, Decz. 7-dikén vissza érkeztek Bukarestbe. Oda vár-
ták nem soká a' Török Követeket is.

Nagy Britannia.

Az az újság, mellyről az Anglus levelek után más egyéb Európai levelek is sokat írtak vala, t. i. a' Ministeriumban történhető nagy változás, még eddig csak hírnek maradt. Talám a' Parlamentomnak öszszegyűlése után lehet belőlle valami.

Azt erősíti a' Londoni Kurir, hogy az Angliai Országlószék azt rendelte volna, hogy mind azok a' Svétziai hajók, mellyek a' Nagy Britanni-
ai kikötőhelyekben letartóztatva vannak, minden Svétziai tulajdonnal egyetemben adattassanak vissza. Mi adta volna ezen rendelkezésre az okot, nem írja a' nevezett újság. — Ugyan ez az újság erősíti, hogy előre való vigyazásból való rendelkezések tétettettek legyen az eránt, hogy az *Esseksi* és *Norfolki* partoknak külömbkülömb pontjain készítsenek úgy nevezett *Mertelló* (oltalmazó és vigyázó) tornyokat.

Más Londoni újságok azt erősítik, hogy a' tulajdonképpen való London városa beli Közön-
ség' Tanátsa egy kérő levelet készített a' Régens Princzhez, mellyben két dolgokért esedezik; egyikért, hogy a' gabona nagyobb meg-drágulásának megakadályoztatása végett, a' pálinkának gabonából való főzöttetését tiltassa-meg ő Királyi Hertzegsége; másikért pedig azért, hogy minden hatalmában lévő eszközök által iparkodjon eleit venni ő K. Hertzegsége annak, hogy a' hadako-

zás' inségei, minden haszon nélkül tovább-tovább ne terjesztődjenek ; vegyen ő K. Hertzegsége fogatos eszközöket elő az idegen Hatalmasságokkal való megengesztelődésre, 's iparkodjék kiváltképen azon, hogy a' neutrális nemzetekkel való kereskedésnek bezárattatott útjai, a' mellyek Nagy Britanniának boldogságára nézve elkerülhetetlenül szükségesek, ismét nyíljanak-meg.

A' némellyirók által igen fekete színbe öltöztetett *Irlandiai* környülállások felől ilyen tudósítást adtak-ki a' Frantzia levelek az *Irlandiai Belfast-Neuf-Letter* nevü újságból: —,

„A' veszedelmeket és egyéb történeteket illető meszsziről jövő hírek, gyakorta nagyíttatni szoktak, vagy pedig tsalta erányzással tekintetnek. E' történik most Északi Irlandiával is, név szerént a' *Downi* Grófsággal, a' mellyről felettébb nagyított híreket terjesztettek-el. Legmélyebb tsendesség uralkodik az egész Grófságban; semmi nints az éjjeli lármázásokból, mint talám idegen országokor gondolhatnák. A' bünös foglyok' száma nem nagy; halálos ítélet egyre se mondatott mostanság; a' fekvő jószágok árának nevekedik; a' mezei munka és fábrikák gyarapodnak. A' gyólts és vászon, mellyek ezen Grófságnak nagy gazdagságát teszik, és *Irlandia'* kereskedésének esztendőnként véghetetlen summát hoznak bé, a' fejrítőkön kiterítve hevernek; a' nélkül, hogy valaki bántaná; a' Polítzia jól vigyáz, egy szóval a' belső tsendesség és rend jó lában állanak. E' mind az *Irlandiaiak* boldogságát bizonyítja. Ha szintén az Országlószéknek a' törvényhozó része a' maga kötelességének meg nem felel is úgy a' mint kellene,

midőn véghez nem viszi azt, hogy a' Constitu-
tzióinak hasznos voltából mindenek egy formán
részesüljenek: tsakugyan örvendetes dolog az,
hogy a' Grófságban lévő minden tisztségek az
egyszer fennálló törvényeket minden részrehaj-
lás nélkül bétöltetik, és minden hűséges alattva
lókat egy formán oltalmaznak.

Egy Londoni levélben ilyen megjegyzés jött-
ki a' tehén himlőről: —,

„A' tehén himlőoltást tárgyazó *institutum*
a' múlt Augustusban azt hirdette ki, hogy An-
gliában két személyek, noha a' tehén himlő már
beléjük volt óltva, tsakugyan elkapták a' termé-
szeti himlőt. Hogy azonközben ezen két törté-
netek, ha szintén azt feltehetjük is, hogy a'
béoltás leg nagyobb pontossággal véghez ment
vált az említett két személyekkel, és ők a' gyer-
mek himlőt azután még is el-kapták, a' tehén
himlőoltást kevesebbé betsessé tehetséggel nem
teszik: egészszen meg-győzhet eránta mindene-
ket ez a' meg-jegyzés, hogy ugyan ezen alkal-
matossággal más három olyan személyek hir-
dették ki, a' kik azután, hogy egyszer a' ter-
mészeti himlőt kiállották, 11 esztendőmúlva
ugyan azon himlőt elkapták. Az ilyen rendkí-
vül való történetek némelly embereknek különös
testi tulajdonságaikból veszik eredeteket: de kö-
zönségesen semmi következtést nem lehet kihozni
belőlök.

A' Londoni lakosok' száma, minden külső
városaival egyetemben, *Vestministert* és *South-
wárkot* is ide értvén, 965,965 re ment az 1801-
dik esztendőben; az azóta lefolyt 10 esztendők

alatt 135,139-el szaporodott. Valami 50 ezerrel való szaporodást egyedül csak a' tehén himlőnek tulajdonítják.

Frantzia Birodalom.

A' Frantzia Departamentomokban 10 esztendő alatt, úgy mint az 1801-dik esztendőnek végétől fogva mostanig a' közönséges munkákra u. m. országútakra, tsatornákra, hídsakra, kereskedői kikötőhelyekre, mocsároknak kiszárításokra, töltésekre, 's több ilyen köz hasznú intézetekre fordított summat 421,615,355 Frankra teszik. Esztendőnként nagyobbodik az e'félésre fordítódó summa. Az elsőbb esztendőben valami 20, 21, vagy 23 milliókra telt: de annyira nevedett lassanként, hogy a' lefolyt 1811-dik esztendőben 68,616,376 Frankokra hágott. Soha nem emeltettek dítsóságesebb emlékezet oszlopok, mint Napoleon Császár ezen köz hasznú intézeteknek ily nagy költség által lett rendelése és végrehajtása által emelt magának. Meg kell pedig jegyezni, hogy azok a' közönséges intézetek, mellyekre ez a' pénz fordított, csak egy részit teszik azon munkáknak, mellyek ezen nagy birodalomban tétettettek: a' várak, vízi mesterséges tsinálmányok, a' hadi hajók' kikötőhelyeik, a' mesterséges vízállások (kő partok közzé szorítottatok), és sok egyéb e'félék nintsenek oda számlálva. Ezekre csak az 1811-dikben 83,248,844 Frankok fordítottak.

Prony nevű Inzsínör, a' ki az Országlószék rendeléséből az úgy nevezett *Pontini* mocsároknak ki-száraztathatások' vagy ki nem száraztathatások' meg vizsgálása végett oda küldetett vala,

Rómából visszaérkezett Párisba. Mitsoda következése legyen vizsgálódásainak, még nem tudhatni. —

Napoleon Császár 1200 Lirvából álló penziót rendelt a' *thermólámpa* feltalálólá' *Inzsinór Lebon* özvegyének.

Az *Aller* Departamentomban 17 embereket rész szerént meg-ölt, rész szerént megmartzongott egy farkas, míg meg-lőhették.

Olasz Ország.

A' Nápolyi tudósítások szerént Nov. 11-dikén délutánni két órakor 43 kisscbb nagyobb szerű Anglus hadi hajók a' *Messinai* kikötőhelyből kivezvéen, *Reggio* városával szembe az öbölben estvéli 5 órakor egy hosszú lineát fotmáltak, Minthogy nem lehetett az ellenség' szándékát tudni; 's minthogy éppen hitel felett valónak lenni a' sem látszott, hogy talám ki akar szállani: erre nézve azonnal özszeseregeltette a' *Reggiói* Komendáns a' környéken találtató fegyveres népet. Tizenkét napi várakozás után, u. m. Nov. 23 dikán reggel, hevesen elkezdették az ellenséges hajók a' városra és az ott találtató erősségekre való ágyúzást. A' golyóbisok, bombik, és gránátok' essője két egész órát tartott félbe szakadás nélkül: de a' parti batteriákról és erősségekről is hathatósan és igen jó következással feleltek az ágyúk. A' *Reggiói* halmokat fegyveres seregek fedezték, a' mellyek nyughatatlansággal várták azt a' szempillantatot, hogy az ellenséggel megverekedhessenek, de a' ki

jobbnek találta déltájban Messínához ismét vissza térni.

A' *Mailáudi* újság arról teszen hivatal szerint való tudósítást a' közönségnek, hogy a' belső bátorságra ügyelő katonaság a' vámosokkal egyetemken a' *Comoi* útakon feles kávét, nádmézét, csokoládét és egyéb e'félét fogtak el, a' mellyeket némelly gyalog útasok próbáltak bélopni az Olasz Király' tartományaiba.

Ugyan ezen újságban ilyen orvosi megjegyzések találtak: — A' *Levantei* Török vidékeken azt tapasztalták egy időtől fogva, hogy az olyan emberek, a' kik sokat foglalatoskodnak az olajjal, nem kapják-el a' pestist. — A' *Mailandi* orvosok pedig azt vették eszekbe, hogy a' szénégetők nintsenek kitétetve a' bőrt érdeklenni szokott tisztátalanságoknak, melyre nézve hasznosan javasolják a' bőrön való kiütések ellen a' szénpomádét.

Rénusi Szövetség.

A' *Nassau* Hertzegségben szembetűnven az olyan tsonkabenna conscriptusok sokasága, a' kik ezen fogyatkozásra nézve a' katonaság alól fol-oldoztattak, vizsgálódás alá vétetett a' dolog, és úgy találtak, hogy sokak találtassanak az ifiak között, a' kik magok tették tsonkává magokat. Azt rendelte az Országlószék, hogy az Orvosok és Előljárók minden helységeken szoros figyelmetességgel járjanak utánna ezen dolognak.

A m é r i k a.

A' *Buenos-Ayres* és *Monte-Videó* között való alkudozások, mellyek felől más alkalmatossággal emlékeztünk, még nem végződtek el: de tsakugyan nem viseli azólta a' két rész magát egymás ellen oly mérgesen, mint az előtt. Az Anglusok előtt mioden révek megnyíltak a' Plata öbleiben azólta, hogy Admirális *Courcy* néhány Anglus hajókkal oda menvén, egy kevésbé fenyegetődző állásba helyheztette magát. — Mitörtént a' Brasiliából *Monte-Videó* ellen küldetett Portugallus sereggel, erről mostanság semmit nem olvastunk. — A' *Buenos-Ayresi* Junta' Generálissai, kik felől olyan hírek folytak, hogy ők egymás közt meghasonlottak vólna, olyan nyilatkoztatást küldöttek a' Juntához, hogy ez a' hír nem igaz.

Az Angliai Országlószék politikájának nem kis dolgot ad most magát úgy viselni tudni, hogy egyfelől a' Kadikszii Spanyol Országlószéket, mellyel szövetségben van, meg ne bántsa, más felől pedig, hogy azon Amériikai Spanyol tartományokkal is, mellyek a' magok függetlenségeket megerősíteni iparkodnak, 's erre nézve a' Kadikszii Országlószéket többé megesmérni nem akarják, barátságban megmaradhasson. Ezekre a' kereskedés' kedviért van nagyszükségek. Most ezekhez hordják fábrikai portékáiknak nagy részét: ezekből pedig sok elkészítetlen szerzeményeket hordanak fábrikáik' számára Angliába. A' Kadikszii országlószék ellenben azt kívánja Angliától, hogy bánják az em-

lített Amerikai tartományokkal úgy, mint rebel-
lisekkel; ne tartson velük semmi közösülést, 's
nem tsak hogy maga ne folytasson velük semmi
kereskedést, de sőt inkább minden másokkal,
sőt egymás között folytató kereskedéseknek út-
ját is egészen zárja-bé a' tengeren.

Ezen bajos környülállások között választot-
ta Anglia ezt az eszközt, hogy a' Kadiksi Jun-
tának megígérte, hogy az Amerikai rebellis tar-
tományokat megbékélteti vele. A' békéltető biz-
tosok már régen el is eveztek Amerika felé, mint
már másszor említettük. Mitsoda foganatjale-
szen az ő közbenjárásoknak, ezt még hosszú
idő fogja megmutatni. Az Anglusok időt nyer-
tek, hogy az alatt a' Kadiksi Juntával is szö-
vettségben maradhassanak, 's az Amerikai vég-
hetetlen kiterjedésű Spanyol partoknak lakossa-
ikkal is fenn-tartsák a' közösülést és kereske-
dést.

A' *Buenos-Ayresi* rebellis Junta nem régi-
ben, minekelőtte még a' Plata öbleiben az Ang-
lus kereskedés' útjait ismét megnyitotta volna,
ilyen szavakkal fejezte-ki a' közönséges leve-
lekben az Anglusok ellen való nehezitelésének
okait: —,

„Akár melly hajlandósággal viseltessék is
Anglia az Amerikai Spanyolok eránt, tsakugyan
igaz az, hogy gyaláztatást érdemel azért, hogy
egy Spanyol hajónak, a' melly Kadikszból fegy-
veresekkel Amerika felé elevezett, hogy ott a'
Spanyol lakosokat az anya Spanyol ország eránt
való engedelmisségre vissza térni kényszerítse,

ezen elevezést megengedta. Azt gondolják-é a' Kadikixsi Kortések, hogy ezen 1300 emkerekkel, kiket hajóra ültettek, új Spanyol országot meg-hódoltatják? Azon 100 ezer emberekből álló áldozat, kik az elnyomóknak fegyvereik miatt elvesztek, már meg-érezte az új Spanyolokkal a' függetlenség' betsit. A' kard ki van húzva; a' parola ez: *győzelem vagy halál!* A' Meksikói Vice-Király *Venegas*, kimenekede ugyan a' negyedik özszeesküvésnek veszedelméből is: de tudja-meg, hogy a' mi ma meg nem esett, hólnap megeshetik.,,

Ezen negyedik özszeesküvésnek kitúdódása után valami 300 embereket fogdostak özsze Mekszikóban, a' kik az özszeesküvés részeseinek lenni tartattak. A' verekedés kegyetlenül foly az úgy nevezett *Patrióták 's a' Venegas'* seregei között.

A' mi az egyesült Státusok' állapotját illeti Északi Amérikában, most itt felette nagy feszültségben van a' politika. A' nép' két féle gondolkodású; egy rész az Anglusokhoz szít, a' más pedig leg kissebbet sem akar nékiek engedni. Ezek a' szoros értelemben vétetett Pátrióták. Azt hiszik ezek, hogy a' hadakozást most lehetetlen leszen elkerülni, mellyre nézve előre tüzelik reá a' népet. Az ilyen feltüzelő tzikkelek között a' következőket adták-ki a' Londoni újságlevelek az Amérikai újságokból: —,

„Az Isten' újjai (így szól az Amérika író) hadakozásra mutatnak. Amérikaiak, a' ti hazátok szöll hozzátok szöll hozzátok! azt paran-

tsólja néktek , hogy jussaitoknak ágyúk által való védelmezéséhez készítsétek magatokat. Kívólna az a' gyáva köztetek, hogy a' megbántott zászló alá futni ne kívánna? Haljátok-meg mit mond a' ti Előlülőtök a' ti mostani Kormányozótok, a' Congressusnak! Azt t. i. hogy az Angliai Kabinétum a' mi igazságos és mértékletes vóltunkal nem gondolván, nem akar az ellenünk elkövetett sok igazságtalanságokért eleget tenni; sőt még most is olyan dolgokat követ-el, mellyek nekünk ártalmasok. A' Congressus tehát kétség kívül érezni fogja, hogy néki kötelességében áll olyan készületeket tenni, hogy magát védelmezhesse. Ha tehát a'képpen van a' dolog, olvashatja-é ezt közzületek valaki a' nélkül, hogy a' hazafi tűz benne fel ne lobbanjon? Ha némelylek ilyenek is találtatik köztek, ezek jól tselekszik, ha önnön bátorságok és a mi boldogságunk végett, meunél elébb há-óra ülven Angliába eveznek, 's több e' félék."

Leghevesebbek ezen Pátrióták, vagy Republikai gondolkodású emberek *Neu Jorkban*, a' hol nem régen egy népgyűlés tartatván, ilyen végzés határoztatott-meg benne: —,

„Az Anglusoknak az egyesült Státusok eránt való igazságtalan magokviseleteket, 's az ő véres hadakozással való fenyegetődzéseiket meg-gondolván; 's azt is, hogy köztünk magunk között is találtassanak olyanok, a' kik az Anglusoknak ilyen magokviseleteket helybe hagyják, és nekünk örökké tsak az Anglusok eránt viseltető ke-serves engedelmességet javasolják, és hogy vé-gezete könnyen megeshetne, hogy ezek a' ve-

szedelmes emberek a' mostan öszszegyülekezve lévő Congressushoz magoknak valami befolyást találhatnának — mindezeket meg-gondolván, tökéletesen által látjuk, hogy az egymással hadakozó Hatalmasságoknak (Angliának és Frantzia Országnak) végzéseik kényszerítették, az Amériikai egyesült Statusokat arra, hogy a' következő három pontok közül, t. i. vagy hogy az ezen Hatalmasságokkal való kereskedést megszüntessék, vagy hogy magokat azoknak egyikétől föggővé tegyék, vagy pedig hogy azzal hadakozásba ereszkedjenek, az egyiket válasznak. Egyéb esetek nem vóltanak hátra. Böltsen választotta a' mi Országlószékünk az elsőt. Ezen állapotban nekünk tovább is meg kell maradnunk; mert valameddig az Anglusok a' magok mostan fennálló kereskedési systemájok mellett megmaradnak, addig nekünk semmi féle tengeri kereskedés semmi hasznot nem hajt."

Elegyes Dolgok.

Azt, hogy három Anglus hadi Brigghajók *Madagaskar* mellett fenéken akadván a' rajtok találtatott minden emberekkel egyetemben a' tengerbe vesztek, magok az Anglus levelek írják. — Hasonló veszedelem érte *Saldanha* nevű Fre-gátot, a' melly vizsgálódás végett evezett vólt-ki a' Frantzia partok mellé.

Bukowinából Sucsava városából így irták Decz. 6-dikán. Itt egy irtóztató dolog történt. *Anna Authorit* nevű ide való, házbirtokos, és három gyermekű polgáraszony, a' férje a' mások' nyughatatlanságra való ingerlésiért, innét el-

kergettetvén, 's erre nézve az aszszony tsak magánoson élvén, valami más aszszonyokkal a' tsapszéken öszsze vezett, a' dolog tépelődésre került, némely aszszonyok meg is sebesedtek, az ítélőszéknél panaszt tettek; ez *Authorit Annát* elfogatván őtet bünösnek találta, vesszővel réátízet tsapatott; az aszszony ezen fenyték miatt megboszsankodván, arra határozta magát, hogy előbb a' gyermekeit 's azután magát a' világból kivégezze. A' fogházból haza menvén a' gyermekeinek új ruhát tsinált. Elkészülvén a' ruha, dél utanni 4 óra tájban elébb a' leánkát a' konyhára kivitte, kezit lábát öszsze kötötte, 's egy késsel vérit vévén szépen megmosogatta, az új ruhába felöltöztette, 's az asztalra fektette. Hasonlóképpen tselekedett a' kissebbik fiatskájával is, ezt is megölvén az asztalra a' leányka mellé fektette. Utoljára vette a' nagyobbik, valami 7 esztendő's fiát, ennek is kezeit lábait öszsze kötötte hogy ennek is vérit vegye: hanem ez igen esdekelvén megölésit elhalasztotta, de nem oldotta el, hanem megkötve az ágyra fektette, olytzéllal, hogy ezt majd akkor öli meg, mikor magát azután mingyárt fel fogja akasztani, melyhez már minden készületeket megtett vala. Ezzel a' házajtót bészárván, barátjaihoz bútsuzódni ment, hanem egy lakatosnak ez a' bútsuzúdás igen különösnek tetzvén lenni, másodmagával az aszszony' hazához ment, 's az ajtót bészárva találván azt kinyitotta, 's az irtóztatóságot szemlélvén, arról az előljáróknak jelentést tett, a' kik a' bünöst azonnal felkerestették és elfogatták.

Egy Német Országi tudósnak leg újabb felvetése szerént az egész Európában mostan ta-

táltató lakosok' száma 209 millióra 228 ezerre és 300-ra telik. E' szerént, ha az Orosz birodalomra 44, a' Frantzia birodalomra pedig az ő systemáját tartó egyéb apró Monarchiákkal együtt 82 milliókat számlálunk, a' még hátra lévő 84 milliók a' többek közt oszlanak-fel. Ezen 84 milliókból, Angliának Skotziával és Irlandiával egyetemben 15, Pruszsziának pedig 4 milliót adnak mostanában az írók.

Lipsiában ilyen konyha könyv fog kijönni: — „Főzésre és sütésre való tanítás a' víznek gőze által.„ — Egy gazdasági író feleségének a' találmánya. Az eddig való tűzhelyeknek semmi megváltoztattatások nélkül fél annyi fával mint eddig, sokkal hamarább, és jobban lehet ezen mód szerént főzni, mint eddig.

Azt mondják, hogy az Athos hegyén, vagy a' Szent-hegyen (mellyen 18 klastromok találtnak 6000 szorgalmatos munkával élő Barátokkal) ezen klastromok között egyikben 20 komédiára találtak kéz írásban, mellyekről azt tartják, hogy a' *Menander* és *Philemon* munkái legyenek.

Lemberg mellett *Prossyben* egy *Urszulak* nevű takács mesterember holt-meg November' elején életének 116-ik esztendejében. Utolsó órájáig egészséges és jó kedvű volt. Halála előtt hat órával még a' szövő székben dolgozott. Életében hatszor lépett házassági életre, és mindenik feleségével gyermeket nemzett. Utolszor a' múlt esztendőben, és így 115-dik esztendő's korában házasodott-meg. Ezen utolsó feleségével is nemzett egy leány gyermeket, a' kí még életben van.